

**DEREGLĂRILE COGNITIVE LA VÂRSTNICI
(STUDIU EPIDEMIOLOGIC RETROSPECTIV CU REZULTATE PROVIZORII)
Andrei Timotin, Lilia Agachi, Natalia Blaja-Lisnic, Anatolie Negară, Felicia Lupașcu-
Volentir, Elena Coșciug
Laboratorul științific de gerontologie USMF “Nicolae Testemițeanu”**

Summary

Cognitive disorders in the elderly people (retrospective epidemiological study with interim results)

Cognitive disorders are a major problem in complex geriatric assessment.

The geriatric evaluation of 669 elderly people in different areas of the Republic of Moldova revealed a high incidence of cognitive disorders in the elderly group III study. Cognitive disorders prevail in female patients, farmers and workers in the north of the country.

Rezumat

Dereglările cognitive reprezintă o problemă majoră în evaluarea geriatrică complexă.

În baza evaluării geriatrice a 669 persoane vârstnice din diferite zone a Republicii Moldova s-a constatat o incidență înaltă a dereglărilor cognitive la bătrânii din grupa a III-a de studiu. Dereglările cognitive prevalează la pacienții de sex feminin, agricultori și muncitori din zona de nord a țării.

Actualitatea

Demența reprezintă o provocarea secolului XXI ce se profilează tot mai adânc pe fonul îmbătrânirii globale. Conform ultimelor date statistice prevalența globală a demenței, de orice tip, este de aproximativ 25 milioane, cu 4,6 milioane de cazuri noi anual. Numărul persoanelor afectate de această patologie ar putea atinge cifra de 81,1 milioane în 2040. Majoritatea persoanelor ce ajung să fie diagnosticate cu această patologie sunt înregistrate în țările dezvoltate [5]. De altfel, 60-70% dintre aceștia suferă de boala Alzheimer. Veritabil flagel sanitar în țările dezvoltate, boala Alzheimer este pe cale să devină pandemie mondială. Flagelul acestei epidemii se explică prin îmbătrânirea societății care ar putea, în următoarele decenii, să pună în pericol sistemul de sănătate și protecției sociale.

Cînd punem în scenă problema demenței, atunci nu vorbim doar de mecanismele apariției bolii, patofiziologie sau tratament, dar trebuie de menționat și impactul socio-economic al acestei epidemii contemporane. Cheltuielile suplimentare asociate cu această patologie includ costurile directe medicale, precum azilurile de bătrâni, directe non medicale, fiind asistența socială la domiciliu, și cele indirecte, reprezentînd pierderea capacității de muncă a persoanelor.

Demența reprezintă o degenerescență a creierului caracterizată prin declinul încet și progresiv al funcției cognitive și comportamentale. Această patologie fiind caracteristică vârstnicilor. Simptomatologia demenței se suprapune cu semnele fiziologice ale îmbătrânirii, complicînd în așa fel diagnosticul precoce al bolii. Pentru un diagnostic clinic al demenței, dereglările cognitive ajung să fie atât de severe încît pot afecta activitatea zilnică a vârstnicului. Speranța de viață a unui pacient cu un diagnostic clinic de demență este redusă semnificativ.

Marcherii neurologici ai afectării reprezintă plăcile senile bogate în amiloid, depunerile neurofibrilare și degenerescența neuronală.

Luînd în considerație importanța cunoașterii acestei patologii și lipsa unui studiu epidemiologic ce ar putea elucida ponderea demenței în rândurile pacienților vârstnici din Republica Moldova, a fost efectuat acest studiu epidemiologic retrospectiv.

Scopul studiului: determinarea incidenței dereglărilor cognitive la vârstnicii din Republica Moldova.

Obiectivele

1. Evidențierea dereglărilor cognitive la vârstnici prin efectuarea testului MMSE (Mini Mental State Examination);
2. Evaluarea clinică a pacientului dement și a sindroamelor geriatrice asociate ;
3. Determinarea corelației dintre demență și sexul pacientului, starea socială, localitate.

Material și metode

În studiu au fost incluși 669 de pacienți din diferite zone a Republicii Moldova, cu vârsta cuprinsă între 65 și 94 ani (vârsta medie fiind 73,3 ani±0,24 ani). Printre ei – 456 de persoane (68,2%) au constituit grupul I, cu vârsta cuprinsă între 65 – 74 ani; 186 de persoane (27,8%) – grupul II, cu vârsta cuprinsă între 75 – 84 ani; 27 de persoane (4%) – grupul III, cu vârsta de peste 85 de ani. Persoanele de genul feminin au constituit 65,5%, majoritatea populației fiind din zona rurală – 68%, iar, conform clasei sociale – 39,2% din cei studiați au fost muncitori și 42% - agricultori, restul fiind reprezentanți ai intelectualilor (18,8%).

Tabelul 1

Problemele mari geriatrice în corelație cu sexul

Criteria	Bărbați	Femei	P
Obezitatea	7,5%	14,9%	P<0,05
Consecințe traumatice ca rezultat al căderilor	16,3%	33%	P<0,05
Imobilizarea	7,8%	23,4%	P<0,05
Demențe de tip vascular	9,5%	5,3%	P<0,05
Infarct miocardic vechi	76,5%	30,3%	P<0,05
CPI	41,6%	50,4%	P<0,05
Disritmii	21,6%	29,4%	P<0,05
HTA sistolic izolată	34,6%	44,8%	P<0,05
Colite	2,9%	16%	P<0,05
Constipații	17,7%	22,6%	P<0,05
Osteoartroza deformantă	46,8%	56,1%	P<0,05
Osteoporoză	18,2%	31,6%	P<0,01
Cistită	13,9%	21%	P<0,05
> de 3 preparate medicamentoase	12,2%	14%	P<0,05

La interogarea tuturor persoanelor incluse în studiu, precum, și conform evaluării medicului de familie – 81,3% din populație prezintă condiții satisfăcătoare de trai, 8,8% - condiții nesatisfăcătoare, și 9,9% - condiții bune de trai. Barbații care au intrat în studiu, erau muncitori (46,1%, p < 0,01) și prezentau condiții satisfăcătoare de trai (82,2%, p > 0,05). De cealaltă parte, femeile prezentau un procent mai mare de agricultori (46%, p < 0,01) și condiții satisfăcătoare de trai (80,9%, p > 0,05).

Persoanele vârstnice au fost evaluate conform testului MMSE de colaboratorii Laboratorului Științific de Gerontologie. Testele MMSE au fost completate în baza informației prezentate de persoana examinată, a membrilor de familie, precum și conform datelor extrase din cartelele de ambulator.

Rezultate și discuții

Dereglările cognitive reprezintă o problemă majoră în evaluarea geriatrică complexă.

Evaluarea geriatrică complexă și corectă a dereglărilor cognitive, cunoscând problemele geriatrice particulare, ce țin de vârsta înaintată, va permite acordarea ajutorului medical, social,

psihologic și psihiatric în jur de 400000 persoane din Republica Moldova, ce depășesc vârsta de 65 de ani, ceea ce constituie 10% din populația generală a Republicii. Ținând cont de faptul că 66% dintre vârstnici locuiesc în mediul rural, iar 34% - în mediul urban, este important de a cunoaște ponderea dereglărilor cognitive printre persoanele ce depășesc vârsta de 65 ani.

Ca rezultat al studiului nostru, incidența dereglărilor cognitive crește progresiv de la 65 de ani odată cu înaintarea în vârstă. Dacă în grupul I de studiu, dereglările cognitive sunt mai frecvent de gravitate ușoară, odată cu înaintarea în vârstă crește ponderea dereglărilor cognitive moderate și grave, care reprezintă demența propriu-zisă. Demența este stabilită în 9% cazuri din cele studiate, mai caracteristică fiind pentru grupul II și III de studiu, deseori această patologie fiind subdiagnosticată.

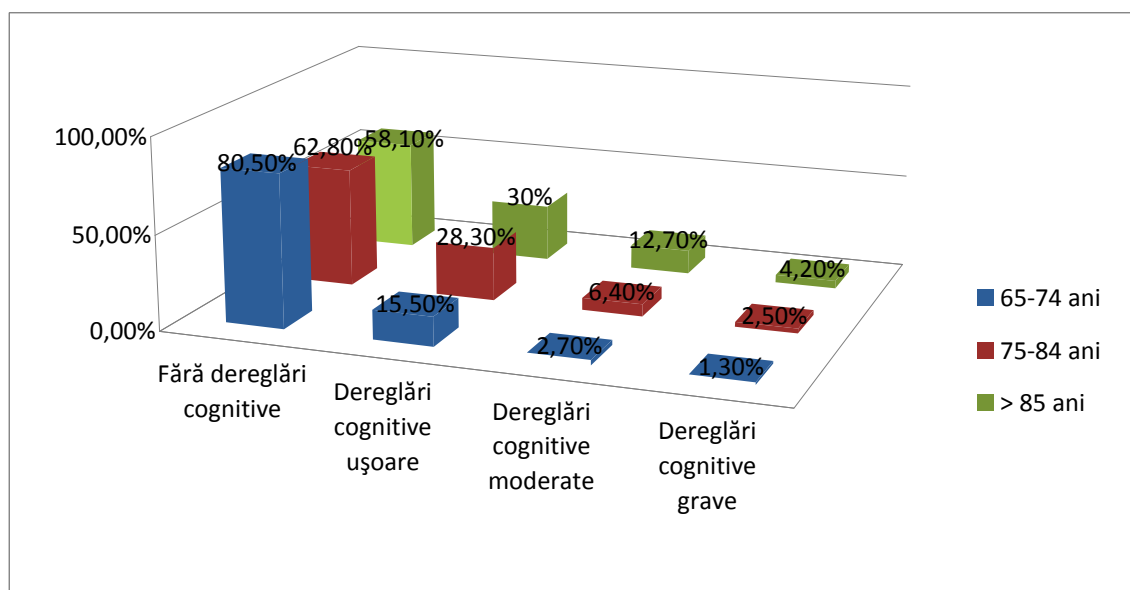

Figura 1. Dereglările cognitive în diferite grupe de vârstă

Studiul efectuat a demonstrat o incidență mai mare a dereglărilor cognitive în zona de nord a țării, unde ponderea populației vârstnice este de 2 ori mai mare decât în centrul și sudul republicii. Femeile, care au o durată medie de viață mai mare cu 6-8 ani, comparativ cu media bărbaților, au prezentat o incidență a dereglărilor cognitive de 1,7 ori mai mare decât sexul opus. Dacă intelectualii suferă mai mult de patologie cardiovasculară, pentru muncitori și agricultori, mai evidente sunt sindroamele geriatrice cu predominarea schimbărilor cognitive, de afectivitate, pierderea autonomiei.

Dereglările cognitive la vârstnici cel mai des se asociază cu alte sindroame geriatrice mari, cum ar fi fragilitatea, incontinența urinară de efort, căderile, depresia și dependența fizică.

Evidențierea incidenței dereglărilor cognitive și particularităților în dependență de așa criterii ca vârsta, sexul, starea socială, zona țării, ar conduce la inițierea de strategii medico-sociale cu scop de profilaxie și elaborare a unor recomandări ce țin de modul de viață, activitate mentală, intervenție medicamentoasă la necesitate, toate acestea având ca scop încetinirea dezvoltării și agravării dereglărilor cognitive la vârstnici.

Concluzii

1. Incidența dereglărilor cognitive la vârstnicii din Republica Moldova este situată în jurul cifrei de 9% și se majorează cu înaintarea în vârstă.

2. Demența mai frecvent se întâlnește la femei, în zona de nord a țării și, conform stării sociale, la muncitori și agricultori.

3. Dereglările cognitive la vârstnici frecvent se asociază cu alte sindroame mari geriatrice: incontinența urinară de efort, căderile, fragilitatea, depresia și dependența, ceea ce reprezintă în sine un factor de dezvoltare a demențelor la bătrâni.

4. Pentru evitarea subdiagnosticării demenței la vârstnici, este necesar de a include în evaluarea geriatrică, adițional la testul MMSE, și a altor teste standartizate și recomandate de Asociația Europeană a Gerontologilor și Geriatrilor.

Bibliografie

1. Bales Connie W., Ritchie Christine S. / Annual Review of Nutrition Vol. 22 : 309-323 (volume publication date July 2002)

2. Corpus de Geriatrie // France, Malestroit, Tome 1, 2, 2000, 188 p

3. Fried LP, Ferruci L., Darer J., Williamson JD, Andreson G. Untangling the concepts of disability, frailty, and comorbidity : implications for improved targeting and care [review]. *J. Gerontol A Biol Sci Med Sci* 2004 ;59 :255-63

4. Ghidrai Olimpia, Geriatrie și Gerontologie // Casa cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2002, Ediția II, 384 p

5. Harris P.B., Keady J., Cert H. / Alzheimer's Care Quarterly: April/May/June 2004 - Volume 5 - Issue 2 - p 111-122

6. Insitute of Medecine. Retooling for an aging America: Building the health care workforce. Committee on the healthcare Workforce for older Americans – Washington, D.C.: The National Academies Press, 2008

7. Jeffrey B. Halter, Jozeph G. Ouslander, Marz E. Tinetti, Stephanie Studenski, et al / Hazzard's Geriatric Medecine and Gerontology, 6th edition

8. Paladi Gheorghe, Considerații privind procesul de îmbătrânire demografică în Republica Moldova // Akademos, Nr . 3, 2008, p. 64 – 69

9. Mark H. Beers. The Merck Manual of Geriatrics // Merck Research Laboratories, Division of Merck and Co., Inc., Third Edition, 2000.